

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 402
אדר ב' תשפ"ד

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

החובות ושבילים שנמצאים בגבול וצריך להיזהר בהם שלא לצאת מהעירוב, איזה גינה בפנים ואיזה בחוץ, ועוד. וממילא הדבר הזה יביא את כל הציבור להתנהג כהלכה, לדעת היכן יכולים לטלטל למי שרוצה לסמוך על העירוב השכונתי, עם יכולת לדעת מי האחראי ואצל מי אפשר לברר על רמת הכשרות בכל מקום, ובעקבות כך ג"כ להישמר בעצמם ועם בני ביתם לא לצאת למקום שלא ניתן לטלטל בו.

שבע מפות חדשות לעירי בית שמש, עשרים ואחד עירובים, ביום זה יצאו לאור 7 מפות חדשות של שכונות בעירי בית שמש, ואחת מהם היא מפה כללית של העיר, שבה מופיעים מגוון העירובים בעיר, עם רשימת האחראים בעשרים ואחד עירובים שכונתיים. האחראים עצמם היו מופתעים מגודל המידע והתועלת, והביעו את הערכתם הגדולה לפעיות הציבורית שניתנת ע"י מוקד העירוב המפות נערכו בעיצוב המאחד את השכונות, ואי"ה יעברו שוב הגהה ע"י האחראים, ואח"כ ניתן יהיה להציג אותם לכלל הציבור.

מתכונות זו או עוסקים כעת גם בנוגע לעירובים בעיר ירושלים כאמור בגליונות קודמים, והמפות יחולקו אי"ה למשתתפים בכנס הארצי שיתקיים בעז"ה בעוד שבוע, ביום ראשון ו' ניסן תשפ"ד.

נותנים לכל עירוב את ההתייחסות והמענה לרמה שלו
הגאון הרב לנוצר שליט"א, רב בכנ"ס היכל התורה ברמה ג, השתתף במעמד הגדול שהתקיים בבית מדרשו, והוקרו והעריך את ההתאספות הזו לאחראים מכל העיר, ואת כלל הפעילות של מוקד העירוב, ועמד על דבר חשוב שמופיע הרבה פעמים בגליונות אלו, ובבדיקות העירובים בשטח. כידוע יש עירובים בדרגות כשרות שונות מאוד, יש עירובים בשכונות ויש עירובים עירוניים, ויש עירובים בישובים שהם עוד יותר גרועים בהרבה מקומות, ובמוקד העירוב נותנים התייחסות לכל אחד ברמה שלו. מה שפסול ממש, יודעים לומר שהוא לא כשר, בביטויים מכובדים, ולא להכשיר את הפסול, ומה שצריכים להקל למקומות מסוימים, יודעים לומר להם את ההלכה המתאימה להם. כגון עירוב של מושב שיש בו הרבה עמודים עקומים, אין אומרים לו שהעירוב פסול, אלא מדריכים אותו לפי המצב שלו. וזה דבר מיוחד שמביא תועלת רבה.

על פי דברי הרב הוספנו שהדברים נוגעים גם לשיתוף הפעולה בתוך העיריית שמש, ובכל עיר. ישנם כמה דרגות בעירובים השכונתיים עצמם, וכל אחד מתאמץ להגיע לדרגה גבוהה כפי האפשרויות שיש בידו, בעשיית עומד מרובה, בעשיית שערים, בשכירות ועוד. אבל יחד עם זה הוא מעריך את העירוב של אחרים, גם אם הוא ברגה פחותה ממנו ואינו מטלטל בו הדברים האלו יעזרו לנו גם כדי להיות מאוחדים ולסייע זה לזה בתיקון העירובים, בעבודה וברכישת מוצרים, בפתרונות ובנציגות מול הרשויות. כמו כן דיברנו על שיתוף פעולה עם העירוב העירוני שנעשה במסירות גדולה לעומת הקשיים שקיימים בעיריית שמש שהיא שנים רבות בתנופת בנייה. וביחד בעז"ה יהיה מעתה סיוע הדדי, ושיתוף פעולה שיתן חיזוק לכולם.

שיתוף הפעולה של כלל העירובים והשירותים העירוניים יחד
במעמד השתתף גם ראש העיר החדש ר' שמואל גרינברג הי"ו, שהתפעל מהכינוס של כל כך הרבה אברכים שעוסקים בפועל בעירובים, וציין הערכתו איך שהם מתמסרים בימי שישי להסתובב בעיר, רואים אותם בשעות העמוסות לפני שבת טורחים לקשור חוטים ולתקן דברים. עוד הוסיף לתמוך ולעודד על התועלת שיכולה לבוא בעז"ה עם שיתוף הפעולה עם העירייה. והאחראים קיבלו את ההנחיות בשמחה.

כנס מיוחד לכל העירובים השכונתיים בעיריית שמש
בשבוע זה התקיים בס"ד כנס מיוחד מאוד לאחראים על העירובים השכונתיים בעיריית שמש, ליצור שיתוף פעולה רחב בין עשרות העירובים שקיימים בעיר, והעירוב העירוני, ויחד עם הרשויות העירוניות, על מנת למנף ולבסס את העירובים בעיר, ולתת סיוע ומענה לציבור הרחב תושבי העיר. כידוע בעיר זו נוספו הרבה שכונות חדשות, ויש ציבור גדול מאוד של אברכים בכל רחבי העיר. ברוב המקומות ישנם אברכים שלקחו על עצמם להתעסק במסירות בנושא העירוב, ומשתדלים לעשות כפי האמצעים שבידם, אבל הציבור אינו יודע על קיומם, אינו יודע על גבולותיהם של העירובים, רוב העירובים אינם כוללים את כל השכונה, וגם היכן שמגיעים עד סוף השכונה, הרי יש עוד כבישים שיוצאים מהשכונה ואינם כלולים בעירוב השכונתי, וחלקם אף מחוץ לעירוב העירוני, ומחוסר ידיעה יוצאים עם עגלות וחפצים לטייל מחוץ לעירוב, ומגיעים לידי חילול שבת ח"ו.

מי יודע עד היכן העירוב שעליו הוא סומך?
הגאון רבי מ. מרילוס שליט"א, שנותן כיום מענה הלכתי לעירוב של כמה שכונות בבית שמש ברמה ג' והסביבה, אמר שהוא דרש בכמה מקומות על העירוב, ושאל ידע האנשים מי מכס מטלטל בעירוב, יצא שרובם מטלטלים. ומי מכס יודע היכן מסתתרים העירוב. התשובה היתה אף אחד. אי"ה הוא שאל אותם איך אתם יודעים שאתם מטלטלים בעירוב, אולי אתם מחוץ לעירוב. ולשאלה הזו לא היתה תשובה.

מתוך משאל שערכנו בציבור, שואלים אברך ממוצע בשכונה האם אתה יודע אם יש כאן עירוב, התשובה היא "יש עירוב מהודר, ואפילו לפני קצת זמן עשו בו עוד הידורים", [כך הוא ראה במודעה על מגבית, או שהבחין בעובד שמתקן עמוד אחד שהתעקם, לא יודע אם זה הידור או תיקון תחזוקה פשוט, אבל בשבילו זה מספיק כדי להגדיר שהעירוב מהודר]. שואלים אותו מי האחראי, התשובה שהוא לא יודע. איפה אפשר לברר, לא יודע, אבל מסתמא חבר פלוני שמנהל את בית הכנסת והקהילה כן יודע. הולכים אליו ושואלים אותו, הוא גם לא יודע בדיוק, אבל יודע שפלוני הוא האחראי כי פעם הוא ביקש ממנו טובה לעירוב. הולכים אליו, הוא לא אחראי כבר היום, זה שלושה אברכים יחד, שכל אחד בודק חלק מסוים. הולך אל אחד מהשלושה, סוף סוף הגענו לאחראי, אבל הוא יודע רק את החלק שהוא בודק בעצמו, לגבי חלקים אחרים תשאל את פלוני ופלוני. אמנם אין עירוב כשר מתיקון של חלק אחד לבד, כי צריך שיהיה היקף מושלם מכל ארבעת הצדדים, אבל זה מה שביקשו ממנו לבדוק, והוא לא יודע מעבר לכך. בקיצור, אחרי כזה מסע ארוך עדיין לא הגענו למישהו שבאמת לוקח פיקוד על כל העירוב שהוא כשר. זה מצב גרוע מאוד, שקיים בכמה מקומות, בלי לפרט. ובמצב כזה מגלים הרבה פעמים שהעירוב אינו כשר, וגם מצד התושבים שאין להם מידע, אין אפשרות שאנשים יעשו כהלכה ולא יכשלו.

אחת מהמטרות שלנו במעמד הזה הוא, לשתף את הקהילה שבכל שכונה ושכונה, באמצעות עריכה של מפות מיוחדות שמשורטט בהם את גבולות העירובים השכונתיים, עם שמות וטלפונים של האחראים, שהם יהיו בכל בית, וכל אדם יוכל לדעת על העירוב, לדעת על גבולותיו, לדעת כמה חשוב הוא העירוב השכונתי ברמת הכשרות שלו, אם הוא באמת מהודר או שעדיין לא, האם יש בו חשש לרשות הרבים או לא, אם הוציאו קרפיפות, העמודים ישרים, עם לחיים, עם שכירות מגוי ומומר, איזה

הרב דוידוביץ שליט"א האחראי על העירוב העירוני מטעם המועצה, בירך את ראש העיר שיצליח בהנהגת העיר בכל הדברים הנזקקים לציבור, וכן עמד על נושא השכירות מראשות העיר, כעין מה שהיו שוכרים בתקופת האחרונים מ"שר העיר", כמבואר בשו"ע (או"ח סי' שצ"א ס"ב).

האם יש טעם לשיבוז היום מראש העיר כמו משרד העיר

והנה בחלק ההלכתי שבדבר, הגדרה של שר העיר שכתבו הפוסקים, אינו כמו ראש העיר שבזמננו, אלא יותר דומה לחלק של המטרה והצבא, כי עיקר הענין בשר העיר הוא, שהיה בידו יכולת להשכיח את חיילותיו בבתי התושבים, כפי שהיה בכל הדורות כאשר פלוגת חיילים עושה את דרכה ועוצרת לנוח בישוב כלשהו, היו פוקדים על התושבים לארח בביתם חיילים, ולא היתה אפשרות לסרב לכך. לכן המפקד וכל שכן המושל שמעליו, היו נחשבים כמו "שכירו ולקיסו" של התושבים. אבל ראש העיר של ימינו אינו שייך כלל לענין החיילים והמטרה, ואין לו שום קשר להשתמשות בבתי התושבים. [וגם לגבי הצבא והמטרה עצמם, כבר ידוע שבעקבות חוקי הדמוקרטיה חסר גם להם את הסמכות הזו להיכנס לבתים לצורך השתמשות, ולכן הורו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל ועוד פוסקי זמננו, שגם הם אינם יכולים להשכיר, וכבר הארכנו בזה במקומות אחרים].

ובכל זאת יש שני דברים שאפשר לעשות אותם מול ראש העיר. א. שכירות מכח זכות השתמשות ברחובות, לפי דעת הרמ"א (סי' שצ"א ס"ב) שמושל שאינו יכול להשתמש בבתי, אבל יכול לסלק את התושבים מהרחוב או מקטע ממנו, ולהורות שילכו מצד אחר, א"כ הוא יכול להתיר את האיסור שברחובות לבד [בלי להתיר את בתי הגוים עצמם], ואז אפשר לערב בעיר כדי לטלטל בין בתי היהודים. [אמנם יש להאריך בזה, שכיום אין אפשרות לסלק סתם את התושבים מקטע ברחוב, מ"מ כיון שרה"ע יכול להחליט על סגירה לתקופה לצורך עבודות פיתוח, וייתכן גם יותר מכך, י"ל שזה מוגדר כאפשרות להשכיר את הרחובות]. אך גם זה עדיין לא מספיק, בגלל שבתוך הבנינים שיש בהם שני יהודים ודירת גוי, יהיה אסור לטלטל בתוכם, וכלפי החצרות לא מועילה השכירות מרה"ע, א"כ העירוב עדיין אינו מתיר למקומות אלו. ועוד י"א שגם כלפי הרחובות יש בעיה אם החצר של הגוי פרוצה באיזה מקום לרחוב, והרי החצר שאינה ניתרת בשכירות הנ"ל היא מקום האסור [כלפי כלי ששבת בבית], א"כ העירוב ברחוב נאסר מדין פרוץ למקום האסור. [כמבואר בראשונים שיש פרוץ למקום האסור כלפי דבר מסוים, ואכמ"ל].

ב. דבר שני שטען אחד מהעוסקים בדבר, שיש תועלת בשכירות זו, כי יש בעיר מוסדות רבים בשלבי בניה, ובאתרי הבניה האלו נשארים הרבה פעמים פועלים למשך השבת, ובפרט בתקופה זו שהרבה פועלים הם סינים וכדומה, שמותר לתת להם להישאר באתר, [בשונה מהערכים שהדבר נעשה בצורה שאינה חוקית], לכן יש יותר מקומות כאלו, והם פוסלים את העירובים המהודדים. ומכיון שהמוסדות בעיר זו נבנים ע"י העיריה, ויש לעיריה אפשרות לעצור את הבניה ולסלק את העובדים משם, א"כ מכח סמכות זו אפשר לשכור להתיר לפחות את האתרים האלו, ולהועיל לעירובים השכונתיים שאין בהם דירות של גוים ומומרים, ורק זה חסר להם.

עשיית עירוב מסודר וברור מונעת מטעויות ותקלות

הגאון רבי אשר מרילוס שליט"א, דיבר על החשיבות של התיאום בין העירובים, והאחריות שכל אחד ידאג לשלימות ההיקף שלו, גם בקטע שמשותף לשני עירובים שיהיה ברור מי בודק ומתקן אותו, ולא יפול בין שניהם, כפי שכבר אירע בעבר. וסיפר שהגיע לעיר לפני כעשרים וחמש שנים, והגאון רבי מאיר רוזנר שליט"א המריץ אותו להיכנס לנושא ולעשות עירוב שכונתי. לאחר שהוא עשה את העירוב ברחובות שהוא גר בהם ברמה א, הגיע הגר"מ שליט"א לעבור על העירוב, ואישר שהעירוב שנעשה אז היה ברמה מהודרת, והתבטא על כך שזה יותר מהעירוב בקרית ספר. וביאר את דבריו, שבעירוב גדול צריכים להסתמך בכמה מקומות על פתרונות כלשהן, אם זה תל גבוה, או גדר שפותחים אותה לפעמים, אבל בעירוב פנימי שעושים טוב, עושים אותו באופן ברור וחלק, גדרות חזקות, וצורות הפתח בכל פירצה, ע"ז רחוקים יותר מטעויות ומדברים שיכולים להיפסל.

הסייעתא דשמיא שיש לכל אחראי, וההפתעות בעירובים

עוד נשאו דברים חשובים האחראים בכמה מקומות בעיר. הרב שוס שליט"א האחראי ברמה ג' 2 סיפר על התקופה שנכנס לתפקיד אחרי שלמד במסגרת השיעורים של מוקד העירוב שהתקיימו בעיר בית שמש לפני כמה שנים. ועל הסייעתא דשמיא שמלווה כל מי שעוסק בזה, גם בענינים שצריך לבית לערב שבת, וגם בדברים שצריכים לתיקון העירוב. פעם הוא נתקע באיזה מקום והיה צריך פלס וליישר את העמוד תחת החוט, ואחרי חיפוש קצר מסביב, אפילו את זה הוא מצא, משהו ישן ושבור דרוק זמן רב, אבל פלס ישר!

בחודש שעבר הודמן לו לנסוע עם המשפחה לישוב מסוים, והתקשר למוקד העירוב לברר על העירוב שם, אמרו לו שאין אפשרות לסמוך עליו, אבל בני המשפחה המורחבת טענו שהם ביררו ויש עירוב נפרד רק לרחוב הזה, כי צד אחד יש שורת בתים רצופה, וצד שני הכל גדר להבדיל בין

הרחוב לשדות, ובתחילה וסוף יש צורת הפתח. הוא קיווה שאכן זה נכון, וליתר בטחון לקח איתו קצת חוטים. כשהגיע לצימר יצא לבדוק את העירוב כבר בליל שישי, וראה שבשורת הבתים יש קטע של קיר יפה שגבהו בקושי 80 ס"מ, ואינו בשיעור מחיצה. ובצד השני היתה גדר כמעט שלימה, אבל בקטע מסוים היא היתה נפולה על האדמה באורך יותר מחמשה מטרים [יותר מי' אמות]. ובסוף הוא ניגש לצורת הפתח, שהיתה קשורה לעמוד חשמל מהצד ולחי התפורר ממש, והחוט היה מחבל של קפיצה שאינו מתוח, ונראה כמו שהילדות מגלגלות אותו בקפיצתן. כך היה נראה עירוב שהשוכרים מאמינים לו בלי כשרות של בודק מוכר ומוסמך.

הדברים האלו באים ללמד אותנו האחראים על העירובים בשכונות, ללמוד ולהשקיע גם בידעת ההלכות, לצרף איתנו מידי פעם עוד משהו מומחה, שיבודק ויעורר מה צריך לתקן, שהכשרות שאנו נותנים תהיה כשרות טובה ונכונה.

כשנכנסתי לשיכונה אברכים טלטלו בלי עירוב כלל

הרב יעקובסון שליט"א האחראי ברמה ד', סיפר שנכנס לשיכונה מהתושבים הראשונים, ולפני השבת הראשונה שאל אברכים האם יש עירוב, והם אמרו לו בפשטות ודאי, זה שכונה חרדית. הוא המשיך לברר והתברר שלא היה עירוב כלל, באותם שבועות של תחילת האיכלוס, עדיין לא היה אפילו עירוב פשוט של המועצה. ואנשים חרדים שהגיעו מבני ברק וירושלים ולא יודעים מה זה בלי עירוב, לא חושבים לברר, ומסוגלים לטלטל אפילו בלי עירוב כלל רח"ל.

עמוד על מדרגה, או תעלה תחת החוט

נעבור כאן לדברים נוספים שהתקדמו בעירובים גם בשבוע זה. בגליון הקודם הזכרנו מקרה שהיה בעירוב שכונתי בצפון הארץ, בעמוד שעמד על תל משופע, שאם יש תחתיו שיפוע של מחיצה, זה פוסל את הצוה"פ, אך יש לחלק בין שני דברים. א. בסמוך לעמוד תוך ד' טפחים, צריך שלא יהיה עליה או מדרגה של ג' טפחים בלבד, כמ"ש בשו"ע (סי' שס"ג ס"ו). ב. לאחר שיש ליד העמוד קרקע ד' טפחים ישרה, והשיפוע בהמשך הפתח תחת החוט, הבעיה היא רק כאשר הגובה הוא י' טפחים כדין מחיצה, [וצוין שיש דעה אחרת ואכמ"ל].

השבוע עברנו באחד מהעירובים בירושלים, והיה שם עמוד עם לחי, זאת אומרת עירוב בדדגה טובה, וקצת לפניו יש תעלה תחת החוט. בהתבוננות בפרטים ההלכתיים, יש כאן קרקע ברוחב ד' לפני העמוד. והתעלה בקטע זה היתה בעומק כשישים ס"מ בלבד, א"כ אין בה שיעור מחיצה, ואינה פוסלת.

פתרון מקורי בעשיית מדף תחת עמוד תלוי

במקביל לכך סיפר אחד האברכים ככולל העירובין, שהיה בעירוב אחר של אחראי חשוב, והיה שם עמוד שנעשה תלוי יותר מג' טפחים מעל הקרקע, וכדי להתירו רגילים למלא אבנים תחתיו ליצור קרקע גבוהה. במקום זה האחראי עשה פתרון יצירתי, וחיבר מדף רחב ד' טפחים תחת העמוד, בלי למלא אבנים תחתיו. האברך שאל האם דבר כזה נחשב קרקע. והתשובה היא שאם זה דבר קבוע, זה יכול לחשב קרקע. אלא שכאן התעוררה שאלה אחרת, אם המדף הוא הקרקע של העמוד ושל הפתח, א"כ תחתיו יש פירצה למקום האסור, כלומר שטח העירוב שלפני הפתח פרוץ לשטח האסור שמחוץ לפתח. ועל זה אין הצוה"פ מתירה, כי זה כביכול קומה מתחת הקרקע. ורק אחרי שנגמר המדף נעשה החלק התחתון קרקע הפתח שניתר בצוה"פ שמעליו. ויש לפלפל. הנה זה דבר חדש, שלמדנו בו עוד פרט הלכתי חשוב, שבכל פתרון צריך עירנות לכל ההלכות.

הזמנה חשובה לכל העוסקים בעירובים

לאור ההצלחה המיוחדת בכינוס הנפלא בבית שמש כולם מוזמנים לכנס ארצי ומיוחד לעוסקים בעירובים ברהבי הארץ שיתקיים א"ה בתחילת ימי בין הזמנים ביום ראשון, ו' ניסן, בערב, בשכונת גבעת שאול, ירושלים ברחוב בעל השאילתות, ליד משכן באב"ד (קרוב לכניסה לעיר)

בכינוס נעסוק בדברים הנוגעים לאחראים

ישאו דברים רבנים העוסקים בהלכות העירובין בזמנינו

מצפים להשתתפותכם

איגוד מפקחי העירובים שע"י "מוקד העירוב"

שומרי מצוותיה
איגוד בודקי העירובים

בימי בין הזמנים יערכו בעז"ה סיורים בעירובים לכלל הציבור, בליווי הדרכה בבני ברק, ובירושלים ניתן להתעדכן בקו הרשמה אוטומטי 074-7964398